

1. Bakgrund

Östergötlands och Kalmars kust- och skärgårdsområde har natur- och miljökvaiteter av mycket stort skyddsvärde. Området är betecknat som riksintressant från såväl naturvårdssynpunkt som friluftslivssynpunkt. Skärgården präglas av närheten till och beroendet av vattnet. Många av dem som verkar och bor i skärgården har sin utkomst knutet till vattenmiljön och kommer därmed i olika grad att påverkas av vattnets kvalitet. Skärgårdens grunda havsvikar är biologiskt mycket produktiva och utgör livsmiljö för många växt- och djurarter, varav ett flertal är hotade. Vikarna anses vara mycket viktiga lek- och uppväxtområden för fisk, t.ex. de kommersiellt viktiga arterna gädda och abborre. Dessa unika miljöer har under senare år utsatts för stora påfrestningar genom mänskliga aktiviteter. Vattenmiljön i allmänhet och grundområdena i synnerhet hotas av en ökad belastning av näringsämnen och organiska miljögifter men också av stora påfrestningar på fiskeresursen genom en hård exploatering och förändringar av fiskens livsmiljöer. Att vända den negativa trenden och åstadkomma en varaktig förbättring av vattenmiljön är därför av stor betydelse för att uppnå en hållbar utveckling i skärgården.

2. Målformulering, inriktning och avgränsning

Projektets huvudmål är att med utgångspunkt från Hållbar skärgård (Miljö- och hushållningsprogram för Östergötlands och Kalmar skärgård) genomföra ett antal åtgärdsinsatser som bidrar till att förbättra vattenmiljön i skärgården.

Åtgärden kommer att fokuseras på insatser för att motverka övergödningen, som idag utgör det största hotet mot skärgårdens vattenmiljö.

Inom projektet har fem pilotområden valts ut. Jonsbergsviken och Gropviken i Östergötland samt Grankullavik och Vinöglo i Kalmar län. Kartläggningen och utformningen av åtgärdsprogram utgår från hela avrinningsområdet för respektive pilotområde.

För att projektets huvudmål skall klaras måste följande delmål uppnås på vägen.

- Projektet börjar med en utförlig kartläggning och analys av hur övergödningssituationen i respektive område ser ut idag.
- Att utarbeta realistiska miljömål för vattenkvaliteten som skall uppnås ur övergödningssperspektiv.
- Utifrån dessa mål och nulägesbeskrivningar utarbeta åtgärdsprogram och tidsplaner för genomförande som syftar till att målen uppfylls.
- Utifrån de utarbetade åtgärdsprogrammen genomföra planerade åtgärder.
- Slutligen skall projektet utföra en uppföljning, resultatsammanställning och utvärdering av uppdraget.

Hur arbetet i stort ska bedrivas redovisas under rubrikerna Strategi och metodval samt Översiktlig aktivitets- och tidsplan.

3. Strategi och metodval

Huvudsyftet med projektet är att utveckla en arbetsmetodik för hur man på ett effektivt och konstruktivt sätt kan arbeta med och åtgärda övergödningssproblem i grunda havsvikar. Metodiken ska sedan kunna användas generellt och överföras till andra

kustområden med liknande problem. Vår förhoppning är att åtgärderna leder till tydliga förbättringar i den lokala miljön, vilket skall kunna användas som pedagogiska exempel och användas för att inspirera och sporra fler aktörer i kusten att arbeta på liknande sätt.

Projektets strategi är att genom dialog och samverkan mellan lokala aktörer och myndigheter, starta en kreativ process för att gemensamt utveckla och genomföra kraftfulla åtgärdsinsatser. Härigenom kan medvetenheten och förståelsen för olika lokala miljöproblem öka hos de medverkande. Samverkan innebär också att vi kan lära av varandras kompetenser, gemensamt identifiera problemen och tillsammans komma fram till bra lösningar med bred lokal acceptans. En central kärna i projektet utgörs av uppbyggnad av nätverk och nya samverkansformer, som kan bestå även efter projekttidens slut.

Den metodik som kommer att användas inom projektet bygger på arbetsmetodik som används inom EU:s ramdirektiv för vatten. Arbetet kommer att diskuteras och ventileras i såväl styrgrupp som referensgrupp.

Referensgruppen bör bestå av personer som dels bidrar med sin kunskap, dels representerar olika intressenter.

4. Översiktlig aktivitets- och tidsplan

I arbetet med att kartlägga och analysera miljötillståndet och i förlängningen identifiera och åtgärda utsläppskällorna bör representanter för såväl olika myndigheter som personer som representerar de lokala aktörerna delta. Arbetet innebär sammanställning av historiska data, litteraturstudier, trendanalyser, intervjuer med lokala aktörer som varit verksamma i området under lång tid mm. Om underlaget inte är tillräckligt bra för att utföra en källfördelningsanalys bör kompletterande undersökningar och vattenprovtagningar utföras. Utifrån det framtagna bedömningsunderlaget skall myndigheter och lokala aktörer tillsammans utveckla ett antal miljömål för områdets vattenkvalitet och ett åtgärdsprogram som ska leda till att målen uppnås. Åtgärdsprogrammet kommer sedan att omsättas i konkreta åtgärder som genomförs i nära samspel mellan aktörer som har rådighet över åtgärderna. Projektet avslutas med en gemensam uppföljning och utvärdering av projektet och åtgärdsinsatserna.

Under arbetet med att utarbeta åtgärdsprogrammen är det av största vikt att de successivt diskuteras med bland annat de referensgrupper som knutits till projektet.

I den bifogade tidsplanen redovisas huvudaktiviteterna för projektet och när i tiden aktiviteterna beräknas bli utförda.

5. Projektbudget

Se bifogad projektbudget.

6. Projektorganisation

En styrgrupp som följer projektets genomförande bör tillsättas. Styrgruppens sammansättning föreslås bestå av respektive läns berörda funktionschef samt Kustlandets verksamhetsledare.

Till projektet bör knytas fyra referensgrupper (en per område) med representanter för kommuner, intressegrupper, experter och lokala aktörer.

Själva kartläggningen och åtgärdsarbetet bör ledas av en projektgrupp bestående av en projektledare och tjänstemän från länsstyrelserna i Kalmar och Östergötland.

Vid kartläggningen och utarbetandet av åtgärdsprogram kommer det att bli aktuellt att låna in olika spetskompetenser från i första hand länsstyrelserna i Kalmar och Östergötland.

7. Informations- och inflytandeåtgärder

Gemensam hemsida

Kommunikationsplan

8. Förväntad slutprodukt

Projektet bör resultera i en skriftlig slutrapport som väl beskriver projektets mål, resultat och genomförande. Denna rapport avses ligga till grund för utvärdering och framtida arbete med liknande områden.

Som ett komplement till denna rapport bör en mindre omfattande populärvetenskaplig skrift framställas. Denna skrift bör göras enkel och lättläst med hänsyn till att den ska spridas till en större krets aktörer med olika kunskapsprofil.

Projektet ska också utmynnas i en arbetsmetodik för hur man på ett effektivt och konstruktivt sätt kan arbeta med och åtgärda övergödningssproblem i grunda havsvikar. Metodiken ska sedan kunna användas generellt och överföras till andra kustområden med liknande problem.

9. Förväntade effekter

Projektet förväntas bidra till att minska belastningen av kväve och fosfor till grunda havsvikar och därigenom åstadkomma en förbättring av skärgårdens vattenmiljö. Projektet kommer även att bidra till att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen *Ingen övergödning* och *Hav i balans, levande kust och skärgård*.

Projektet förväntas också leda till:

- Att delar av "MOHPSens" åtgärder inom Vattenmiljö - övergödning fullföljs.
- Bättre metoder för samverkan och utbyte av erfarenheter mellan myndigheter och andra intressenter i vattenmiljöarbete
- Att nya strategier och åtgärder för reduktion av närsaltsutsläpp provas
- Mindre närsaltsutsläpp till fyra grunda havsvikar
- Ökad kunskap och medvetenhet om övergödningssproblem i skärgården
- Interregional samverkan om vattenmiljöfrågor

Projektledarens roll:

- Ansvara för att projektet drivs och genomförs enligt fastställda direktiv, mål och planer (tillsammans med gruppen svara för att beslutad projektplan genomförs)
- Leda och samordna arbetet i projektet (Skriva en detaljerad projektplan)
- Svara för kontakter med externa och interna intressenter (Ta fram kommunikationsplan)
- Rapportera till styrgrupp, referensgrupper och finansiärer
- Ansvara för dokumentation samt utformning och färdigställande av slutrapporten

Översiktlig tids- och aktivitetsplan (18 månader, mars 2006-aug 2007)

Aktivitet	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J	A
Initiering och projektplanering	■																	
Kartläggning och analys		■	■	■														
Fastställa miljö kvalitetsmål, åtgärdsprogram					■													
Genomföra åtgärder						■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Uppföljning och utvärdering																		■
Löpande information och administration	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

- Initiering och projektplanering (1 månad)
- Kartläggning och analys (3 månader)
- Fastställa miljö kvalitetsmål och åtgärdsprogram (1 månad)
- Genomföra åtgärder (12 månader)
- Uppföljning, resultatsammanställning och utvärdering (1 månad)
- Löpande information och administration (möten, informationsspridning etc.) sker kontinuerligt under hela projektiden.

Initiering och projektplanering (1 månad, NB 15 dagar)

Aktörsanalys och lokal förankring av projekt

Skriva detaljerad projektplan

Uppstartsmöten

Bygga upp en samverkansorganisation och starta en samverkansprocess

Kartläggning och analys (3 månader, NB 15 dagar)

Tillståndsbeskrivning (datainsamling, litteraturstudier etc.)

Statusbedömning

Påverkansanalys (källfördelning etc)

Kompletterande provtagning (provtagningsprogram som fortsätter efteråt?)

Sätta upp vattenföringsstationer

Ta fram GIS-underlag

Fastställa miljö kvalitetsmål och åtgärdsprogram (1 månad, NB 10 dagar)

Fastställa vilka miljö kvalitetsmål, map övergödning, vi vill uppnå inom projektområdena

Ta fram ett åtgärdsprogram med olika åtgärdsinsatser som leder till att målen uppnås

Fastställa vem som har ansvaret för att genomföra olika åtgärder

Genomföra åtgärder (12 månader, NB 10 dagar)

Genomföra planerade åtgärder

Uppföljning, resultatsammanställning och utvärdering (1 månad, NB 15 dagar)

Skriva en slutrapport

Projektledning och koordination (NB 30 dagar)

Leda och samordna projektet

Ta fram kommunikationsplan

Rapportering till projektägare